

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausunto
25.11.2025

VN/27287/2025

Valtiovarainministeriö
veli.auvinen@gov.fi**Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta**

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta. Esityksellä muutettaisiin liikenne- ja lämmityspolttoaineista energiaverotuksen yhteydessä kannettavaa huoltovarmuusmaksua siten, että sen suuruus perustuisi polttoaineen energiasisältöön. Lämmityspolttoaineiden energiaverotus on liikennepolttoaineiden verotusta lievempää, joten myös lämmityspolttoaineiden huoltovarmuusmaksu olisi liikennepolttoaineita alempi. Keskimäärin liikenne- ja lämmityspolttoaineista huoltovarmuusmaksulla kerättävä verotuotto säilyisi ennallaan vaikka huoltovarmuusmaksun perusteen muuttumisen takia polttoainekohtainen verotaso muuttuisi. Huoltovarmuusmaksusta kertyvän verotuoton korottamiseksi sähköstä kannettavan huoltovarmuusmaksun tasoa korotettaisiin 0,013 sentistä 0,085 senttiin kilowattitunnilta molemmissa sähköveroluokissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut merkittävästi ja pitkäaikaisesti. Tämä heijastuu myös huoltovarmuustoimintaan. Uudet ja vahvistuneet uhat korostavat varautumisen merkitystä ja edellyttävät, että huoltovarmuuden turvaamisen ja varautumisen tasoa vahvistetaan ja että siihen varataan riittävät resurssit. Huoltovarmuuden kansallinen turvaaminen sekä kansainvälinen yhteistyö pitkäkestoisessa vakavassa uhkaympäristössä edellyttää huoltovarmuuden rahoituksen riittävää turvaamista sekä lyhyellä, keskipitkällä että pitkällä aikavälillä.

Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevan hallituksen esityksen laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta (HE 145/2025 vp) yhtenä tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus, jonka toimintamenot katettaisiin valtion talousarviosta. Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa olisi jatkossakin nykyinen valtion talousarvion ulkopuolinen huoltovarmuusrahasto, jonka säilyttämisestä on linjattu parlamentaarisesti valmistelussa ja eduskunnan huomautuksista hyväksymässä huoltovarmuusselon-

teossa (VNS 8/2022 vp). Rahastoon tuloutettaisiin huoltovarmuusmaksun tuotto. Muutosten tavoitteena on varmistaa Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusrahaston riittävä rahoituksen taso.

Hallituksen esityksen mukaan huoltovarmuusrahastosta voitaisiin kattaa materiaalisesta varautumisesta aiheutuvat kustannukset ja investoinnit sekä muualla lainsäädännössä huoltovarmuusrahastosta katettavaksi säädettyt korvaukset. Rahastosta voitaisiin lisäksi korvata Huoltovarmuuskeskuksen ohjelmatoimintaan liittyviä huoltovarmuustoimenpiteitä, muita kuin materiaalisesta varautumiseen liittyviä huoltovarmuuden turvaamiseen liittyviä välttämättömiä investointeja sekä kriisitoimenpiteistä aiheutuvia kustannuksia. Huoltovarmuusrahaston käyttötarkoitusta ei laajennettaisi nykyisestä. Uudistuksen yhteydessä määriteltäisiin kuitenkin säännösten tasolla, mihin huoltovarmuusrahaston rahoitusta voitaisiin konkreettisesti käyttää.

Huoltovarmuusrahaston on oltava kooltaan riittävä vastaamaan nopeasti toimintaympäristön vaatimiin toimenpiteisiin ja muuttuviin haasteisiin ja rahaston pitkän aikavälin kantokyky on turvattava, jotta huoltovarmuusrahaston käytölle asetetut lakisääteiset sekä varautumiseen ja vakaviin häiriötilanteisiin liittyvät toimenpiteet pystytään rahoittamaan kaikissa olosuhteissa.

Huoltovarmuuden rahoitustarpeiden noustessa rahaston rahoituspohja ei ole kasvanut samassa tahdissa. Huoltovarmuusmaksun tuotto on pidemmällä aikavälillä ollut laskeva kahdesta syystä. Ensinnäkin huoltovarmuusmaksusta on päätetty jo vuonna 1992 eikä maksun tasoon ole tehty inflaatiotarkistuksia, joten sen reaalin tuotto on laskenut merkittävästi. Lisäksi huoltovarmuusmaksun kertymä pienenee energiatehokkuuden parantuessa sekä kulutuksen siirtyessä matalamman huoltovarmuusmaksun ja huoltovarmuusmaksuttoman kulutuksen piiriin.

Huoltovarmuusmaksun tuotto oli 37,7 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 38,3 miljoonaa euroa vuonna 2024. Hallituksen esityksessä (HE 145/2025 vp) todetaan, että huoltovarmuusrahaston kantokyvyn turvaamiseksi huoltovarmuusmaksua olisi tarkoitus korottaa siten, että huoltovarmuusmaksun korottamisen jälkeen tuotto-odotus olisi 91,9 miljoonaa euroa vuodessa, mikä vastaisi huoltovarmuusrahaston vuoden 2023 kuluja. Jos huoltovarmuusrahaston likvidit kassavarat ylittäisivät 150 miljoonaa euroa, ylimenevä osa olisi jatkossa tuloutettava valtion talousarvioon.

Liikenne- ja lämmityspolttoaineista kannettava huoltovarmuusmaksu

Valmistelun aikana on poliittisesti linjattu, että energiaverotuksen yhteydessä liikenne- ja lämmityspolttoaineista sekä sähköstä kannettava huoltovarmuusmaksu säilytetään ja sen tasoa korotetaan ja että huoltovarmuusmaksun verotuotto tuloutetaan edelleen huoltovarmuusrahastoon.

korvamerkittynä verona. Huoltovarmuusmaksun säilyttäminen edellyttää samalla huoltovarmuusmaksun muuttamista yhdenmukaisemmaksi energiaverotuksen määräytymisperusteiden kanssa. Nykyinen huoltovarmuusmaksu on otettu käyttöön ennen Suomen energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaa energiaverojärjestelmää. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että huoltovarmuusmaksun ja varsinaisen energiaverotuksen rakenteen yhtenäistäminen on perusteltua. Tällöin huoltovarmuusmaksu täyttää valmisteverodirektiivin vaatimukset.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tarkoituksenmukaisena, että liikenne- ja lämmityspolttoaineista kannettavan huoltovarmuusmaksun suuruus määriteltäisiin eri polttoaineiden energiasisällön perusteella, jolloin se vastaisi energiaverotuksessa sovellettavan energiasisältöveron perusteita. Samoin on perusteltua, että lämmityspolttoaineiden huoltovarmuusmaksu olisi muun energiaverotuksen eron tapaan liikennepolttoaineita matalampi niin, että lämmityspolttoaineiden huoltovarmuusmaksu olisi noin 0,10 euroa ja liikennepolttoaineiden noin 0,61 euroa megawattitunnilta. Huoltovarmuusmaksun verotaso olisi tällöin noin prosentin kunkin polttoaineen energiaverorakenteen mukaisesta energiasisältöverosta. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että muutos poistaisi nykyisen huoltovarmuusmaksun epäloogisuuden eri energiatuotteiden kesken. Vaikka yksittäisten energiatuotteiden verotasiin tulisi muutoksia, kokonaisuudessaan liikenne- ja lämmityspolttoaineista kertyvä huoltovarmuusmaksun verotuotto säilyisi ennallaan.

Sähköstä kannettava huoltovarmuusmaksu

Huoltovarmuusmaksun korottaminen kohdistettaisiin sähköön, jolloin molempien sähköveroluokkien huoltovarmuusmaksua korotettaisiin 0,013 sentistä 0,085 senttiin kilowattitunnilta. Alemman sähköveroluokan energiaverotaso alennettiin vuonna 2021 energiaverodirektiivin vähimmäistasolle 0,05 senttiin kilowattitunnilta niin, että tämän lisäksi maksettavaksi jäi huoltovarmuusmaksu kokonaisverotason ollessa 0,063 senttiä kilowattitunnilta. Esityksen toteutuessa alemman sähköveroluokan kokonaisverotaso nousisi 0,135 senttiin kilowattitunnilta ja huoltovarmuusmaksu siten suuremmaksi kuin muu energiavero.

Energiamurroksen myötä energiajärjestelmän sähköistyminen jatkuu niin liikenteessä, lämmityksessä kuin teollisuudessa. Hallituksen esityksessä onkin arvoitu, että energiatuotteiden osalta nykyisen huoltovarmuusmaksun veropohja tulee pitkällä aikavälillä kokonaisuutena pienemään selvästi. Sen sijaan sähkön osalta veropohja tulee kasvamaan. Tämä merkitsisi, että nykyisen huoltovarmuusmaksun verotuotto tulisi keskipitkällä aikavälillä todennäköisesti pienemään sekä nimellisesti että reaalisesti. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että huoltovarmuusmaksun tuotto laskisi vuoden 2024 38 miljoonasta eurosta reiluun 33 miljoonaan euroon vuoteen 2030 mennessä nykyisillä maksuperusteilla.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että esitys huoltovarmuusmaksun korotuksen kohdentamisesta sähköön turvaa kannettavan huoltovarmuusmaksun kertymän tulevaisuudessa.

Koska huoltovarmuusmaksun korotus kohdistettaisiin kokonaisuudessa sähköön kulutukselle, nousisi huoltovarmuusmaksun osuus sähkölle merkittävästi. Sähköveroluokassa II olevan kulutuksen kokonaisverorasitus (sähkövero ja huoltovarmuusmaksu) nousisi suhteessa eniten. Tällä voi olla ainakin vähäisessä määrin vaikutusta energiajärjestelmän sähköistymiseen teollisuudessa ja kaukolämmöntuotannossa (sähköveroluokassa II olevat sähkökattilat ja teollisen kokoluokan lämpöpumput). Toisaalta näiden sähkönkäyttäjryhmien sähkövero on vuonna 2021 toteutetun uudistuksen vuoksi erittäin alhainen, joka puolestaan suosii sähköistymistä. Vaikutus sähköveroluokan I kuluttajille, kuten kotitalouksille, kokonaisverorasituksen nousu on suhteessa vähäinen. Sähkön huoltovarmuusmaksun korottaminen nostaisi sähkölämmitettujen omakotitalojen sähkölaskua noin 18 euroa vuodessa ja saunattoman kerrostalohuoneiston sähkölaskua vajaa 2 euroa vuodessa.

Jaana Avolahti
Osastopäällikön sijainen
Teollisuusneuvos

Petteri Kuuva
Teollisuusneuvos

VN/27287/2025-TEM-13

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: